

Завещанието на Илия Минев: Ти какво пожертва, за да има и утре България?

Написано от Д-р Иван Гаджев
Понеделник, 28 Януари 2013 18:27

На 6 януари 2013 г. се навършиха 13 години от смъртта на един от най-автентичните антикомунисти – основателят на Независимото дружество за защита на правата на човека **Илия Минев** (1917-2000). В електронната библиотека на **desebg.com** представи книгата на д-р **Иван Гаджев** за този забравен борец за човешки права – [„Непримиримият Илия Минев”](#).

Публикацията предизвика голям интерес и това ме провокира да потърся връзка с Иван Гаджев, който живее от края на 60-те години в САЩ. Освен интервюто, което той даде, д-р Гаджев изпрати и специален текст, посветен на големия българин Илия Минев, който публикувам по-долу. Очаквайте интервюто с Иван Гаджев утре.

Христо Христов

Илия Минев ни даде неповторимия пример на мъченически и самоотвержено пожертвани здраве, щастие, живот. До средата на 1987 г. нямах представа за неговата личност. Името му започнах да срещам оттогава в бюлетина на радио „Свободна Европа”, който приятели със сходни на моите интереси и убеждения имаха грижата редовно да получавам. Този служебен обзор представляваше непрекъснат извор на новини от българския и западния печат, на коментари по политически, религиозни и

Завещанието на Илия Минев: Ти какво пожертва, за да има и утре България?

Написано от Д-р Иван Гаджев
Понеделник, 28 Януари 2013 18:27

други теми. Веднъж реших да се обадя по телефона на смелия, несломим борец за правата на човека в България и да му изразя своята морална подкрепа и възхищение.

Между другото го попитах и изпитва ли някакви нужди, защото по онова време в родината започваха да се вият опашки за най-елементарни хранителни продукти. Той гордо ми отвърна, че не се нуждае от нища, но след малка пауза сподели безпокойството си, че съпругата му има сериозни проблеми със зрението, възникнали от нелекувана глаукома. С едното око вече не виждала, а ако не се направила спешна операция на другото, тя щяла да ослепее. В българските очни кабинети за простолюдието надеждна апаратура за тази цел нямало.

Животът в емиграция от 1968 г. ме научи, че е трудно да събудиш сред местните хора ентузиазъм за обществено подпомагане в подобни случаи, особено на непознати. Имах кратък разговор с моята съпруга, която винаги е проявявала съчувствие и разбиране към чуждите страдания. Тя ми отговори, че ако се налага да помогнем на тази клета жена, ще трябва да направим корекции в семейния бюджет за следващите години и на първо време да си спестим традиционните за семейството ваканции на Карибските острови. Беше необходима немалка сума.

На 19 февруари 1990 г. семейство Илия и Ангелина Миневи бяха вече в Детройт. На летището инж. Минев ми се видя малко разстроен и побързах да изясня защо. С най-искрен глас той ми отвърна: „Докторе, защо трябваше дори и тук да ставам обект на претърсване. Не че нося кой знае какво (идваше само с едно скромно куфарче), но взеха букетчето кокичета с луковици, което така ти Ангелина носеше като спомен от родината...” Обясних му, че това е обичайна процедура тук – при трансконтинентално внасяне на цветя, плодове, месо и млечни произведения съществува опасност да се пренесат зарази. Но май не успях да го убедя.

Очната операция бе определена за след три дена. Всичко мина нормално и зрението на жената бе спасено. Имах достатъчно време да опозная тези мили, скромни хора, които всяка вечер преди лягане коленичеха и се молеха. Леглото в стаята за гости, на което през годините бяха намирали временна отмора както “изменници на родината”, прекосили неотдавна “свещената” граница, така и известни политици, емигранти-интелектуалци, дори върли комунисти, за пръв път ставаше свидетел на подобно пречистващо душата общуване с Бога, който, въпреки пратените изпитания, закриля своите чада.

Завещанието на Илия Минев: Ти какво пожертва, за да има и утре България?

Написано от Д-р Иван Гаджев
Понеделник, 28 Януари 2013 18:27

Имам обичая да записвам изповедите на по-интересните ми гости. По този начин съм запазил паметта на достойни личности, за които иначе идните поколения едва ли биха имали представа. Разказите на бай Илия запълниха шест аудиокасети. Успоредно с това се стараех да разредя огромното психическо натоварване, което го е съпътствало десетки години. Погрижих се той да направи интересно пътуване из българските колонии в САЩ, където наши сънародници достойно и с уважение посрещаха прочулия се вече дисидент-доайен. Мисля, че гостуването му донесе щастливи мигове и признание, които съдбата, по стечение на житейските обстоятелства, зловещо му бе ограбила. След незаслужените огорчения и пренебрежение, с които го посрещнаха демократичните промени, той имаше възможност да се почувства наистина човек, пред чиито страдания в името на борбата за хуманност, против комунистическия ярем, изразиха своето възхищение не само нашите емигранти, но и видни личности от рода на конгресмена от Ню Йорк Бил Пакстън, сенатор Дон Рийгъл и други официални лица от Държавния департамент и от канцеларията на президента.

Когато дойде време за раздяла, с типичната си скромност, бай Илия взе да протестира срещу традиционните подаръци “на изпроводяк”. Той ме убеждаваше: “Докторе, ние с Ангелина нямаме кой знае какви разходи. Имаме си кокошчици, садим в двора зеленчуци. От пари и деликатеси не се нуждаем. Виж, за младежите, които помагат в нашата дейност, а са без доходи – трябва да помислим!” Направихме необходимото, докато багажът набъбна до критичното за авиолиниите тегло.

За съжаление отношението към него в родината не се беше с променило ни на йота. Дълго съм мислил защо признатият борец за човешки права Илия Минев съзнателно не бе допуснат сред онези, които трябваше да осъществят демократичните промени. Наистина, той беше антикомунист, бивш легионер. Още не бе отшумяло ехото на злобната дирижирана кампания на оплюване в пресата от началото на 1989 г., която трябваше да покаже на света „истинския” лик на този родоотстъпник, „богаташко синче”, участвало в побои над комунисти и евреи, правило афери с розово масло. Естествено, бе спестено, че същите тези хипотетични „жертви” пребиват 14-годишния юноша, само защото си позволил да защити честта на родината.

По подобна схема 20 години след като убиха баща ми на 5 октомври 1944 г. без съд и присъда, за успокоение на гузната си съвест екзекуторите му измислиха някакво невъзможно и нелогично участие в погрома в Котел, където кракът му, дори като младеж, никога не е стъпвал. На всички ни са ясни методите, заимствани от „кухнята” на КГБ!

Завещанието на Илия Минев: Ти какво пожертва, за да има и утре България?

Написано от Д-р Иван Гаджев
Понеделник, 28 Януари 2013 18:27

Но в ерата на Луканов това се превръщаше автоматично в евентуален повод за комунистически нападки – какви „зловещи“ личности навлизат заедно с истинските демократи в политиката.

Защо трябваше обаче личностите, които щяха да чертаят, правилно или не, насоките на прехода – послушни, единодушно да се превърнат в жив щит пред най-заслужилия български дисидент, за да не произнесе най-важната реч в страдалческия си живот? Мисля, че това го е съкрушило – нещо, което дори перфектната безотказна машина на болшевишкия терор не успя да стори за близо три десетилетия, които е прекарал зад решетките.

Можем да предположим, че новите демократи, част от които се появили в голямата политика незначително как, от нищото, устремили жадни погледи към освобождаващите се уютни и престижни местенца из властта, биха правили всичко възможно, за да загърбят и елиминират съперниците си – личности с безспорно достойно политическо минало и доказан принос за идването на новото време.

Бай Илия едва ли би могъл да конкурира по витиеватост и убедителност в масови прояви младите, нахъсани, жадни за власт перестройчици, някои от които си бяха достойни възпитаници на презрения вече строй. Трябва да признаем, че дори по чисто биологични причини, след дългите гладни стачки и мъченията, той не можеше пълноценно да участва в политическите игри, където макиавелщината, личните интереси, хитруването, компромисът и дори откровената лъжа често вървят ръка за ръка. И той не би го приел. Никога не са го блазнили власт и постове, които според него развърщават съзнанието.

Дългите години, прекарани зад решетките в единични килии и карцери, го бяха направили жаден да общува с надарени, културни хора, притежаващи дар-слово. Неизкусен и непознаващ скритите традиции на политическата интрига, той ми е признавал: „А бе, усещам, че ме лъже, но пуста душа – като чуе красива дума, и се разтапя, забравя!“ Именно затова този доверчив, чист, неподкупен човек често бе мамен и заблуждаван, използван като параван за осъществяване на нечисти намерения. Но нима тези, които през лупа му правят психоанализи, до неотдавна не ръкопляскаха на вече изпадналия в деменция, говорещ несвързано Леонид Брежнев, който все още официално беше начело на една огромна, страшна империя?

Завещанието на Илия Минев: Ти какво пожертва, за да има и утре България?

Написано от Д-р Иван Гаджев
Понеделник, 28 Януари 2013 18:27

Бай Илия беше странен човек. Дългите години затвор – пет от които всъщност е прекарал в ада на карцерите, мъченията, униженията и несправедливостите не можаха да го озлобят. Той си остана дълбоко религиозен, доверчив. Но разочарованието и озадачеността от незаслуженото пренебрежително отношение на демократите от новото време, от игрите около Независимото дружество за защита на правата на човека и от стремежа да бъде изтласкан от председателското място, дадоха своето отражение върху характера му и взиманите решения.

Вменяваха, че не бил склонен на компромиси, че не подкрепил нечие намерение да се търси съвет и помощ от руските братя по въпроса с правата на турците у нас. Не одобрявал факта, че признатият иначе от него дисидент Сахаров, със създадената водородна бомба всъщност повдигнал самочувствието на съветските ръководители и ги накарал да са по-неотстъпчиви по отношение на хуманните промени.

Но макар че умря в забрава, той ще си остане българският Нелсън Мандела, пионерът на нашето дисидентство, политическият затворник с най-дълъг стаж в комунистическите затвори. Той ни остави тревожния въпрос: **„Ти какво пожертва, за да има и утре България?“**

Ние вече забравихме, заслужено или не, имената на редица от онези, които участваха най-активно в демократичните промени. Времето доказва, че той ги надживя!

Д-р Иван Гаджев